

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Departament Pomocy i Integracji
Społecznej
Dyrektor
Grzegorz Baranowski

DPS-II.070.2.2.2023.AKU
Warszawa, dnia 8 listopada 2023r.

Szanowni Państwo

Dyrektorzy i Kierownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

Szanowni Państwo,

W dniu 1 listopada 2023 r. weszła w życie znacząca większość, ze znowelizowanych przepisów ustawy dnia 28 lipca 2023r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, a także od dnia 1 listopada weszły w życie dwa rozporządzenia wykonawcze w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych oraz nowelizujące dotyczące domów pomocy społecznej.

Przedmiotowe zmiany to efekt wdrażania w życie zapisów *Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*, przyjętej Uchwałą nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022r. Celem tych zmian jest szeroko rozumiany rozwój usług pomocy społecznej świadczonych w środowisku zamieszkania, w tym również przy wykorzystaniu potencjału placówek całodobowej opieki jakimi są domy pomocy społecznej. To początek znaczących zmian systemowych, które stoją przed całym systemem pomocy społecznej w Polsce. Zmiany te są odpowiedzią na oczekiwania społeczne oraz wyzwania demograficzne stojące przed naszym społeczeństwem. Zaplanowane zmiany będą miały jednak charakter ewolucyjny, a ich istotą będzie zmiana jakościowa oraz ilościowa w zakresie usług realizowanych przez system pomocy społecznej w Polsce.

Dlatego uprzejmie proszę o przyjęcie uwag dotyczących kierunków zmian i możliwości realizacji nowych zadań i usług w systemie.

1. Kierunki zmian w pomocy społecznej.

Zgodnie z zapisami *Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*, priorytetowymi działaniami w systemie są:

- rozwój usług opiekuńczych, w tym usług specjalistycznych oraz usług świadczonych w formie usług sąsiedzkich,
- reforma mieszkalnictwa chronionego poprzez przekształcenie tej formy wsparcia w mieszkalnictwo treningowe i wspomagane, a także intensywny rozwój tej formy pomocy,

- rozwój środowiskowych form wsparcia, w tym dziennych ośrodków wsparcia oraz innych usług o charakterze nieinstytucjonalnym,
- przekształcenie placówek opieki całodobowej (domów pomocy społecznej) w placówki świadczące również usługi środowiskowe, szczególnie w zakresie udostępnienia ich zasobów społeczności lokalnej,
- rozwój kadr w systemie pomocy i integracji społecznej,
- współpraca z podmiotami niepublicznymi, z szczególnym uwzględnieniem NGO,
- koordynacja usług społecznych, w tym koordynacja usług z systemem usług zdrowotnych.

2. Planowanie usług w pomocy społecznej za pomocą tworzenia lokalnych planów rozwoju usług (LPRU).

Mając na względzie, iż rozwój usług w społeczności lokalnej jest procesem celowym i odpowiadającym na rzeczywiste zapotrzebowanie wspólnoty samorządowej, musi się on odbywać w oparciu o mocne podstawy i plan działania – zwany Lokalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych. Celem tworzenia takich planów jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu lokalnym (regionalnym, powiatowym, gminnym), zarówno

z zakresie koniecznych interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Jednym z elementów Planu jest dokonanie pogłębionej diagnozy potrzeb społecznych w społeczności lokalnej, co do zakresu i form usług. Przeprowadzenie dobrej diagnozy uwzględniającej opis struktury społecznej gminy/powiatu, identyfikację głównych występujących problemów społecznych, analizę podstawowych dokumentów strategicznych samorządu i innych podmiotów, stanowi podstawę do formułowania zadań i działań jednostek samorządu terytorialnego w zakresie kreacji i realizacji usług społecznych.

Samorzady planując rozwój usług społecznych powinny dokonać inwentaryzacji istniejących zasobów oraz dokonać szczegółowej analizy interesariuszy tego procesu (analiza podmiotów instytucjonalnych i organizacji oraz potencjalnych partnerów tego procesu). Plany powinny uwzględniać analizę potrzeb wszystkich stron procesu organizacji usług – zarówno samych odbiorców, jak i potencjalnych dostawców usług społecznych. Niezwykle ważnym zadaniem jest określenie stanu przygotowania kadr służb społecznych, w tym istniejących deficytów kadrowych i kompetencyjnych.

Analiza potrzeb powinna dotyczyć osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie psychicznym, osób w kryzysie bezdomności, dzieci w wieloosobowych placówkach całodobowych, jak również potrzeb jednostek samorządu terytorialnego, na terenie których będą wdrażane rozwiązania: m.in. możliwości finansowe, lokalowe, kadrowe oraz potrzeby pracowników wykonujących usługi społeczne.

Obecnie LPRU nie jest wymogiem ustawowym, jednak jego przygotowanie niesie ze sobą wiele korzyści. Najważniejsza z nich jest świadomość potrzeb oraz zasobów własnych samorządu, celowe wydatkowanie środków budżetowych, przy maksymalnym wykorzystaniu potencjału samorządu oraz podmiotów niepublicznych wspierających działania samorządu. LPRU daje również możliwość wykorzystania jego zapisów podczas

ubiegania się o środki pomocowe Unii Europejskiej. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej podejmuje pracę, by LPRU stały się elementem systemowym.

3. Nowe usługi w pomocy społecznej.

Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej wprowadza do naszego systemu nowe usługi. Są to:

- a) usługi opiekuńcze świadczone w formie usług sąsiedzkich
- b) usługi pobytu krótkoterminowego w domu pomocy społecznej.

Usługi sąsiedzkie.

Rozwój usług opiekuńczych w środowisku zamieszkania jest najważniejszym z priorytetów w działaniu systemowym. Temu celowi służą też usługi sąsiedzkie. Usługi sąsiedzkie są zadaniem gminy, jednak nie mają charakteru obowiązkowego. Oznacza to, iż to gmina podejmie decyzję, o tym czy będzie realizować usługi opiekuńcze w tej formie. Gmina będzie mogła zdecydować, czy organizując na swoim terenie usługę sąsiedzką będzie korzystać

z możliwości jej zlecenia organizacjom pozarządowym. W zależności od indywidualnych potrzeb i możliwości, samorząd będzie decydował o formie podejmowania współpracy z opiekunami-sąsiadami (w większości przypadków podstawą takiej współpracy będzie umowa zlecenia lub wolontariat).

Usługa sąsiedzka ma realizować usługi tzw. prostej opieki. Oznacza to, iż usługa ta ma charakter podstawowy i wspomagający, a od jej realizatora nie wymaga się specjalistycznych kwalifikacji. W przypadku konieczności przyniesienia węgla, przygotowania, posiłku, zrobienia zakupów lub wykonania innych prostych czynności, nie jest konieczne wykorzystywanie specjalistycznie przygotowanych kadr, gdyż zupełnie dobrze z tymi zadaniami może poradzić sobie osoba z sąsiedztwa.

Usługa będzie finansowana ze środków prywatnych oraz środków gminy, jednak przygotowane rozwiązanie prawne jest skorelowane z wsparciem rządowym, w postaci możliwości pozyskania środków finansowych w ramach Korpusu Wsparcia Seniorów. Należy również pamiętać o możliwości finansowania w ramach nowej perspektywy finansowej UE.

Do usług opiekuńczych mają również zastosowanie przepisy dotyczące ustalania przez podmiot organizujący usługi odpłatności za ich realizację. Zatem wszystkie kompetencje w zakresie organizacji usług i ich finansowania spoczywają na gminie

Usługi pobytu krótkoterminowego w domu pomocy społecznej.

Opieka krótkoterminowa ma za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób wymagających kompleksowej pomocy, poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Usługi te mogą służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osób wymagających wsparcia w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie będą mogli czasowo wykonywać swoich obowiązków (np. z powodu choroby). Niniejsze rozwiązanie pozwoli na szersze wsparcie opiekunów w opiece odciążeniowej,

z drugiej strony pozwoli wykorzystać potencjał do domów pomocy społecznej do

realizacji usług środowiskowych. Rozwiązanie to jest skorelowane z PROGRAMEM OPIEKI WYTCHEMIENIOWEJ NA ROK 2024, którego nabór wniosków trwa do 16 listopada 2023r.

Usługi krótkoterminowe mogą być realizowane w dwóch formach:

- dziennej
- całodobowej.

W przypadku usług świadczonych w formie całodobowej, standard usług jest identyczny ze standardem przewidzianym dla miejsc statutowych w DPS. Aby prowadzić tego rodzaju działalność, należy organizacyjnie wydzielić część domu (wskazać pokoje mieszkalne oraz wydzielić personel np.: poprzez oddelegowanie, zatrudnienie nowych osób lub zawarcie umów cywilno – prawnych). Wskaźnik zatrudnienia dla tej części działalności wynosi 0,40.

W przypadku opieki dziennej, ta część działalności wymaga wydzielenia jednego pomieszczenia dziennego (spełniającego funkcje pokoju dziennego, jadalni – o wielkości co najmniej 4m² na osobę), pokoju do odpoczynku wyposażonego w miejsca dla odpoczynku, sanitariatów damskich i męskich, przy czym ilość osób na sanitariat nie może przekroczyć 10. Wymagana jest również szatnia z odpowiednią dla ilości osób liczbą szafek. Wskaźnik zatrudnienia wynosi 0,2.

Zadaniem systemowym – koordynacyjnym dla gmin i powiatów jest porozumienie się w realizacji opieki wytchnieniowej tak by wykorzystać możliwy potencjał obu poziomów samorządów do realizacji wspólnego zadania – tj. OPIEKI WYTCHEMIENIOWEJ.

4. Zmiany w mieszkalnictwie.

Bardzo ważnym elementem rozwoju usług jest rozwój mieszkalnictwa. „Mieszkania chronione” zastąpione zostały „mieszkaniami treningowymi i wspomaganyymi”. Celem zmian jest podkreślenie podmiotowości osób z niepełnosprawnościami oraz innych osób korzystających z tej formy wsparcia. Nowelizacja poszerza krąg podmiotów uprawnionych do prowadzenia mieszkań treningowych i wspomaganych co pozwoli na rozwój tej formy wsparcia. Zmiany dotyczą sposobu realizacji usług w nowych typach mieszkań i mają na celu jeszcze większe spersonalizowanie usług oferowanych w ramach tej formy wsparcia. Zmiany te ułatwia również pozyskiwanie środków unijnych przez samorządy i organizacje pozarządowe.

Należy również pamiętać o konieczności zgłoszenia prowadzonego mieszkania treningowego lub wspomagane do właściwego miejscowo wojewody ze względu na miejsce prowadzenia mieszkania.

5. Koordynacja i współpraca – znacząca rola Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej.

Realizacja usług pomocy i integracji społecznej wymaga dzisiaj większej współpracy i koordynacji w zakresie realizacji usług pomiędzy różnymi szczeblami samorządów oraz współpraca z podmiotami realizującymi usługi zdrowotne, a także podmiotami będącymi reprezentantami NGO.

Tylko współpraca wszystkich interesariuszy, a także szeroko rozumiana koordynacja usług społecznych i zdrowotnych może przyczynić się do osiągnięcia celu w zakresie realizacji usług, tj. zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej w usługach.

Zachęcam również do współpracy z Dyrektorami i Pracownikami Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej w Państwa regionach. Rola ROPS-ów w procesie koordynacji i planowania usług jest nie do przecenienia. Zachęcam przedstawicieli wszystkich samorządów oraz realizatorów usług w podmiotach niepublicznych do nawiązania ścisłej współpracy z tymi specjalistycznymi jednostkami. Tworzenie planów rozwoju usług społecznych, wykorzystanie badań regionalnych, wreszcie udział w tzw. projektach koordynacyjnych realizowanych przez ROPS-y, w ramach nowej perspektywy unijnej, umożliwią Państwu sprawniejszą realizację zadań, w tym pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na działania rozwojowe.

6. Finansowanie.

Poniżej przedstawiam Państwu możliwości wsparcia finansowego w zakresie rozwijanych w samorządach usług społecznych. Uprzejmie proszę by wziąć pod uwagę konieczność złożenia w stosowanych terminach wniosków o dofinansowanie zadań. Tylko montaż finansowy środków prywatnych, samorządowych, rządowych i unijnych może przynieść oczekiwany przez nas skutek w postaci rozwoju usług.

rodzaj usług	ponoszący koszt usług	możliwe źródła finansowania zewnętrznego dla samorządów
Usługi opiekuńcze	<ul style="list-style-type: none"> osoba korzystająca gmina 	Program Opieka 75+ 2024 Finansowanie unijne EFS+
Usługi sąsiedzkie	<ul style="list-style-type: none"> osoba korzystająca gmina 	Korpus Wsparcia Seniora 2024 Finansowanie unijne EFS+
Teleopieka	<ul style="list-style-type: none"> osoba korzystająca gmina 	Korpus Wsparcia Seniora 2024 Finansowanie unijne EFS+
Usługi pobytu krótkoterminowego w DPS	<ul style="list-style-type: none"> osoba korzystająca gmina 	Program Opieka Wytchnieniowa 2024 Finansowanie unijne EFS+
Rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomagane	<ul style="list-style-type: none"> osoba korzystająca gmina 	Finansowanie unijne EFS+
Inne formy wsparcia samorządów:		
	<ul style="list-style-type: none"> Wieloletni rządowy program "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2024 -2028 Program rozwoju rodzinnych domów pomocy edycja 2024 	

Z uwagi na zbliżające się Święto Pracowników Służb Społecznych – Dzień Pracownika Socjalnego, uprzejmie proszę o przyjęcie najserdeczniejszych życzeń dla Was i przekazanie do wszystkich Państwa Współpracowników. Ponadto składam serdeczne podziękowania za codzienny trud i poświęcenie w realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej.

Z wyrazami szacunku
Grzegorz Baranowski
Dyrektor
Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/